

Kaupunginhallituksen selvitys tarkastuslautakunnan vuoden 2020 arviointikertomuksen havaintoihin, sekä näiden toimenpiteet:

Tarkastuslautakunnan havainto (arviointikertomuksen sivunumero) / Selvitys

Kaupunginhallitus antaa seuraavat konserni- ja riskienhallinnanjaoston valmistelumat selvitykset havaintoihin 1 ja 2:

Havainto 1: Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota sekä kaupungin että kaupunkikonsernin korollisten velkojen korkeaan määrään ja siihen ettei vuosikate ole riittänyt nettoinvestointien kattamiseen koko vuosikymmenen aikana. Vuosikatteen määrä tulisi pystyä kääntämään investointitarvetta suuremmaksi, jotta velkoja voitaisiin asteittain lyhentää ja velkaisuuteen liittyvää korkoriskiä pienentää. (arviointikertomus s. 4, 12, 14).

Selvitys: Sekä kaupungin että konsernin lainamäärä on erittäin korkea ja se on lisääntynyt investointien vuoksi. Kaupungin velkamäärä on yli kaksi kertaa ja konsernin velkamäärä puolitoista kertaa valtakunnallista keskiarvoa suurempi. Konsernin lainamäärän kasvu on johtunut pääosin kaupungin ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin lainamäärän kasvusta. Kaupungin nettoinvestointeja ei ole kyetty kattamaan vuosikatteella. Mittavia investointeja on jouduttu tekemään perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen tarpeisiin. Vuoden 2021 talousarvion mukaan kaupungin lainamäärä laskee noin 1,5 milj. eurolla, mikäli tilikauden tulos toteutuu suunnitellun mukaisena. Konsernin lainmäärä tulee kasvamaan reippaasti vielä vuosina 2021 ja 2022, mikä johtuu lähinnä P-P:n sairaanhoitopiirin sairaalahankkeesta. Vuoden 2023 alussa nämä vastuut siirtyvät perustetulle hyvinvointialueelle ja jäävät näin kaupunkikonsernin veloista pois.

Konserni- ja riskienhallinnan jaosto tiedostaa varsin hyvin suureen lainamäärään liittyvät riskit, minkä vuoksi se seuraa aktiivisesti sekä kaupungin että kaupunkikonsernin lainamäärän kehitystä ja siihen liittyviä riskejä. Vuosittain yhtiöiden tavoitteisiin määritellään euromääräinen investointitaso, jonka ylittyessä konserniyhtiön tulee pyytää omistajan kanta investointiin ennen sen toteuttamista. Samassa yhteydessä tytäryhtiön tulee esittää myös suunnitelma investointien rahoittamisesta, jotta jaosto voi arvioida rahoitukseen liittyvää riskiä.

Konserni- ja riskienhallinnan jaosto on mahdollisuuksien mukaan järjestellyt kaupungin lainoja uudelleen ja näin saanut kaupungin lainojen korkokustannuksia alennettua. Jaosto arvio lainanhallintasuunnitelman avulla koko konsernin lainamäärän ja siihen liittyvien riskien kehitystä.

Havainto 2: Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että kaupungin talouden haasteet ovat alkuvuonna 2021 merkittävästi kasvaneet koronapandemian seurauksena (s. 4).

Selvitys: Vuonna 2020 kaupunki sai valtion koronatukia valtionosuuksien kautta 7,4 milj. euroa, minkä johdosta tilinpäätöksestä muodostui ylijäämäinen (2,7 milj. euroa). Valtioneu-

vosto on lokakuussa 2021 antanut asetuksen, jonka nojalla kunnille ja kuntayhtymille korvataan koronaepidemiasta aiheutuneet välittömät kustannukset. Asetuksen mukaan valtionavustusta myönnetään erityisesti testaukseen, jäljittämiseen, rokottamiseen ja hoitoon. Ensimmäisen erän hakuaika päättyy 12.11.2021. Toinen erä tulee haettavaksi vuoden 2022 puolella.

Edellisten lisäksi kaupunginhallitus antaa seuraavat selvitykset:

Havainto 3: Tarkastuslautakunta pitää organisaatiouudistuksen ja talouden tasapainottamissuunnitelman jatkamista ja täytäntöön panemista välttämättömänä, kun tavoitteena on Raahen kaupungin talouden tervehdyttäminen (s. 5).

Selvitys: Kaupunginhallituksen nimesi tasapainottamissuunnitelman laatimista ja organisaatiouudistuksen toimeenpano-ohjelman täytäntöönpanoa varten valmistelevaksi työryhmäksi kaupungin johtoryhmän. Työryhmä valmisteli kevään 2021 aikana toimenpidesuunnitelman ja esitteli sen annetussa määräajassa (31.5.2021) kaupunginhallitukselle, joka päätti yksimielisesti jättää asian (tasapainottamissuunnitelman laatiminen ja organisaatiouudistuksen mukaisen toimeenpano-ohjelman täytäntöönpano) pöydälle. Kaupunginhallitus päätti 11.10.2021, että tasapainottamisohjelma hylätään sellaisenaan, sillä niin palveluverkkokokonaisuus kuin elinvoimainvestoinnit vaativat vielä laajaa tarkastelua. Lisäksi kaupunginhallitus päätti, että vuoden 2022 alussa aloitetaan talouden tasapainottamisohjelman laadinta uudelta pohjalta, jolloin palvelu- ja kouluverkon osalta selvitetään, voiko sen eriyttää omaksi kokonaisuudeksi riippumatta muusta talouden tasapainottamisohjelmasta, edeten kuitenkin aikataulullisesti yhtä aikaa talouden tasapainottamisohjelman kanssa.

Havainto 4: Kaupunginvaltuusto/ Vetovoimainen kaupunki (s. 15):

Tavoitteena toimivat palvelut. Arvioinnin tuli tapahtua kuntalaisilta kerättävillä palautteilla. Tarkastuslautakunnan mukaan asiakaspalautteiden tarkempi analysointi ja toimenpidesuunnitelma puuttuu.

Selvitys: Kaupungin toiminnassa tehdään monella alueella koko ajan osallistavaa työtä, jossa kerätään ja saadaan palautetta. Palautteet käsitellään ja mahdollisuuksien mukaan otetaan asioiden valmistelussa ja toiminnassa huomioon.

Havainto 5: Kaupunginvaltuusto/ terveelliset toimitilat (s. 15):

Sitovana tavoitteena olivat toimitilojen investointitarpeiden määrittäminen. Toiminnan piti toteutua suunnitelman mukaisena päätöksentekona.

Tarkastuslautakunta toteaa, että toimitilatyöryhmä on perustettu keväällä 2020.

Selvitys: Toimitilatyöryhmän työskentely yhdistettiin osaksi talouden tasapainottamistyön ohjausryhmän ja työryhmän toimintaa.

Havainto 5: Kaupunginhallitus/ konserniohjaus ja tasapainoinen talous (s. 16):

Tavoitteena oli ylijäämäinen tilinpäätös, taseen ylijäämän tuli kasvaa. Tavoitteena lainamäärän suunnitelmallinen hallinta. Tavoitteena oli suunnitelma lainamäärän kehitykselle. Konsernirakenteelle ja omistamisen periaatteille tuli laatia tavoitetila. Vuorovaikutteisuuden lisääminen emo- ja konserniyhteisöjen välillä.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoitteet saavutettu ja konsernin lainamäärän kehityksen suunnitelma tarkentuu tulevalla taloussuunnitelmakaudella.

Selvitys: Lainamäärän kehityksen suunnitelmaa tarkennetaan parhaillaan taloussuunnitelman valmistumisen edetessä ja se käsitellään konserni- ja riskienhallinnan jaostossa vielä vuoden 2021 aikana.

Havainto 6: Kaupunginhallitus/ monipuoliset kaavoitusratkaisut (s. 16):

Tavoitteena oli ennakoida maanhankinnassa asukkaiden ja elinkeinoelämän tarpeet. Mittarina oli tonttitarjonta. Sen tuli olla riittävä. Tarkastuslautakunnan mukaan tavoitteet saavutettiin, mutta haja-asutusalueiden kaavoitukseen ei ole kiinnitetty huomiota.

Selvitys: Kaupunginhallitus päätti Strategisen maankäytön suunnitelman vireilletulosta 7.9.2020. Suunnitelman yhteydessä on tartuttu erityisesti haja-asutusalueiden maankäyttöön ja vuoden 2020 aikana suunnitelman yhteydessä on järjestetty useita osallistamistilaisuuksia kuntalaisille. Strategisen maankäytön kautta pyritään ns. jatkuvaan yleiskaavoitukseen, jonka kautta myös haja-asutusalueiden maankäytönsuunnittelu saadaan ketterämmäksi.

Haja-asutusalueilla paras kaavoitusmuoto on yleiskaava. Viimeisin haja-asutusalueelle laadittu osayleiskaava on Raahen eteläisen ranta-alueen osayleiskaava, joka on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 29.4.2019, mutta joka ei kuitenkaan vielä ole lainvoimainen, vaan siihen kohdistuvia valituksia käsitellään edelleen oikeusasteissa. Raahen eteläisen ranta-alueen osayleiskaavassa alueelle osoitettiin yhteensä 362 rakennuspaikkaa, joista uusia 75. Osayleiskaavaprosessi on kustannuksiltaan merkittävä hanke, eikä niitä ole mahdollista laatia useita päällekkäin. Parhailaan kiireellisyysjärjestyksessä on käynnissä Pitkäkarin alueen osayleiskaavan laatiminen, joka käynnistyi 16.6.2020.

Kaavoitus- ja muut maankäytön suunnitteluprosessit ovat hitaita ja vaativat toteutuakseen useita vuosia, jolloin vuosikohtaisessa tarkastelussa ei välttämättä tavoiteta kokonaistilannetta.

Havainto 7: Kaupunginhallitus/ verkostomainen ja moniammatillinen yhteistyö (s. 16):

Tavoitteena oli, että yhteistyö eri toimijoiden välillä on saumatonta, sekä sujuva palvelujen saatavuus. Mittarina oli palautteiden käsittely.

Tarkastuslautakunnan mukaan tavoite saavutettiin osittain, koska palautteet on käsitelty, mutta onko tavoite, että ”palautteet on käsitelty” riittävä tavoitetaso? Onko koronapandemialla ollut vaikutusta tavoitteisiin?

Selvitys: Vastauksena todetaan, että palautteissa esille nousseiden epäkohtien osalta on ryhdytty tarvittaviin toimenpiteisiin. Jatkossa on syytä kiinnittää huomiota tavoitteen asettamiseen. Koronaan liittyvät rajoitukset ovat vaikuttaneet lähikokoontumisten osalta.

Havainto 8: Kaupunginhallitus/ uuden organisaatorakenteen täytäntöönpano ja palveluverkko (s. 16):

Tavoitteena suunnitelman mukainen toteuttaminen asteittain ja tarpeen mukaiset selvitykset ja päätökset.

Tarkastuslautakunnan mukaan suunnitelma on tehty, mutta onko päätökset jääneet toimeenpanematta? Onko koronapandemialla ollut vaikutusta toimeenpanemiseen?

Selvitys: Selvitys annettu kohdassa 3, minkä lisäksi todetaan, että koronapandemialla ei ole ollut vaikutusta.

Havainto 9: Kaupunginhallitus/ talous ja rahoitus (s.17):

Tavoitteena toimintaprosessien läpikäynti/uudistaminen, ostoreskontran päivittäminen, sisäisten laskutusten automaattinen jaksottaminen, myyntilaskujen ja viitesuoritusten automaatio, jäsenmaksujen ja ulosottomaksujen tilitysten automaatio sekä työryhmiin ja tilaisuuksiin osallistumien.

Tarkastuslautakunnan mukaan tavoitteet osittain saavutettu. Palvelutoimiston tehtäväkokoisuus ulkoistettu 30.3.2020 lähtien Monetra Oulu Oy:lle. Kehittämiskohteet ovat viivästyneet muutosprosessista johtuen.

Selvitys: Toimintaprosessien kehittämistyö on jatkunut yhteistyössä Monetra Oulu Oy:n kanssa ja se on osa yhteistä toimintamallia.

Havainto 10: Kaupunginhallitus/ Tietohallinto (s. 17):

Tavoitteena laitekannan uudistaminen, tietoverkkohallinnan parantaminen, tietosuoja-asetuksen toimeenpano, ICT palvelun ja tuen hankkiminen inhouse-yhtiöltä, sähköinen arkisto, sähköinen allekirjoitus, M365 käytön tehostaminen ja yleislain edellyttämän suunnitelman laatimisen aloittaminen.

Tarkastuslautakunnan mukaan tavoitteet osin saavutettu. Sähköisen arkistoinnin toteutuminen katsotaan tärkeäksi ja se pitäisi vihdoinkin saattaa päätökseen.

Selvitys: Uusi asianhallintajärjestelmä otettu käyttöön lokakuussa 2021, minkä jälkeen tulee otettavaksi käyttöön uusi kokousjärjestelmä (v. 2022). Tämän jälkeen voidaan ryhtyä toimenpiteisiin sähköisen arkistoinnin käyttöönottamiseksi.